

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філософський факультет
Кафедра теорії та історії культури

Затверджено

На засіданні кафедри теорії та історії культури
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол №_1 від _31.08._2023 р.)

Завідувач кафедри  __ проф. Альчук М.П.

Силабус з навчальної дисципліни

«Сучасна соціокультурна ситуація в Україні»

що викладається в межах ОПП другого (магістерського)
рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 034 – «Культурологія».

Львів 2023

Назва курсу	Сучасна соціокультурна ситуація в Україні
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська, 1, Для дистанційних занять вхід за посиланням: https://us04web.zoom.us/j/4562261494?pwd=UWhnMmFzWnlhWUx2VDVhTlBMcFNEdz09
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури, ауд. 357.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – гуманітарні науки 034 – культурологія
Викладачі курсу	Лекції: Лазарович Надія Василівна, кандидат філософських наук, доцент Семінарські, практичні: Лазарович Надія Василівна, кандидат філософських наук, доцент
Контактна інформація викладачів	nadiya.lazarovych@lnu.edu.ua, nadiya.lazarovych@gmail.com
Консультації щодо курсу відбуваються	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури, вул. Університетська, 1, каб. 357, кафедра теорії та історії культури. Онлайн-консультації – у день проведення занять, за чинним посиланням.
Інформація про курс	Дисципліна «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» є вибірковою, вона включена у навчальні плани зі спеціальності 034 – «культурологія» для освітньо-професійної програми «Культурологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається у третьому семестрі в обсязі 3 кредити за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	<i>Актуальність</i> курсу «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» полягає у ознайомленні студентів із сучасними аспектами становлення соціокультурних процесів, що відбуваються в Україні, виходячи з особливостей функціонування соціокультурного простору сьогодення в контексті розвитку як історично-традиційних структур, так і постмодерних трансформацій, специфіки формування української національної ідентичності та змісту національної ідеї на сучасному етапі соціокультурного розвитку, а також актуалізації принципів інформаційного суспільства, руху до «нової екологічної парадигми», визначення аксіологічних вимірів сучасного українського суспільства, а також виклики війни, в яких опинилося сучасне українське суспільство, що стає основою формування

	духовних цінностей магістрантів-культурологів та дає змогу гідно репрезентувати сучасну українську культуру в контексті культурного самоусвідомлення та національної ідентичності сьогодення.
Мета та цілі курсу	<p>Мета курсу «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» передусім полягає у формуванні у студентів теоретико-світоглядних основ розуміння фундаментальних соціокультурних процесів у сучасному українському суспільстві, враховуючи вивчення історичної специфіки національної культурної традиції та актуальних тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в Україні.</p> <p>В результаті вивчення курсу «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» магістрант повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● знати: <ul style="list-style-type: none"> * історичні передумови та сучасні тенденції формування соціокультурного простору в Україні; * основні концепти постмодерністичних практик та їх термінологічну диференціацію; * специфіку становлення характерології українців та особливості національного характеру, а також зміст поняття української ментальності в нових соціокультурних умовах; * особливості формування в сучасному українському соціокультурному просторі етнічної та національної ідентичності, їх характерні риси та репрезентивні ознаки; * основний зміст поняття «українська національна ідея»: історичні та сучасні аспекти інтерпретації поняття; * смислові визначення вартостей, цінностей як основи буттєвого самовизначення сучасної української особи, нації; * основні аспекти філософсько-культурологічного аналізу глобальних проблем сучасності та їх екстраполяцію та український соціокультурний простір; * особливості становлення громадянського суспільства в Україні; * концептуальні засади та основні пріоритети визначення геополітичних пріоритетів України. ● вміти: <ul style="list-style-type: none"> * аналізувати історико-культурний аспект становлення нової соціокультурної реальності в Україні та виокремлювати її основні світоглядні домінанти сьогодення; * обґрунтувати позаконтекстуальність теорії і практики постмодернізму на українському соціокультурному ґрунті; * охарактеризувати етнонаціональні особливості та риси характерології українців та визначити їх прояви в умовах творення нової соціокультурної реальності; * проаналізувати перспективи розвитку українського соціуму в контексті «кризи ідентичностей», виходячи з домінування в українському соціумі процесів маргіналізації та «манкуртизації»; * окреслити внутрішньо-ментальні та соціальні виміри української національної ідеї на сучасному етапі формування нової соціокультурної реальності; * визначити соціокультурний контекст формування ціннісних орієнтацій сучасного українського суспільства; * охарактеризувати становище України в контексті глобальних проблем сучасності: екологічна криза, демографічні проблеми (депопуляція), боротьба за мир тощо; * пояснити особливості побудови демократичного громадянського суспільства в Україні та проблемні сфери його

втілення;
* проаналізувати основні сценарії розвитку українського суспільства: «східний», «західний» та «національний» варіанти.

Після вивчення дисципліни «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» здобувачі повинні набути такі компетентності:

Загальні:

ЗК 3 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 5 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 6 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Фахові:

ФК 2 Здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.

ФК 6 Здатність критично осмислювати історичні здобутки та нові досягнення культури.

ФК 7 Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури

ФК 9 Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.

Даний курс передбачає засвоєння наступних *програмних результатів навчання*:

ПР 1 Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтерпретації для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПР 4 Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

ПР 5 Організувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.

ПР 7 Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПР 8 Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.

Література для вивчення

Основна література:

дисципліни	Базова:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. – К.: Факт, 2003. – 320 с. 2. Антонович В. Три національні типи народні. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/anton/ant03.htm 3. Антропологічний код української культури і цивілізації / О.О. Рафальський та ін.; Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса. – Київ : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. – Книга 1. 432 с.; Книга 2. 536 с. 4. Багряний І. Національна ідея та націоналізм // Сучасність. – 1992. – № 4. – С. 79 – 90. 5. Булгаков В.А. Проблеми вибору геополітичної стратегії України // Трибуна. – 2000. – № 9. – 10. http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/references/201606/vtdo_ro_8.pdf 6. Винниченко В. Відродження нації : Репринтне відтворення видання 1920 р. Ч. 1 / В. К. Винниченко. – Київ : Вид. політ. літ-ри України, 1990. – 349 с. 7. Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії Росії в Україні 2014-2022. – К.: Професіонал, 2022. – 280 с. 8. Вілсон Е. Національна ідентичність в Україні // Політична думка. – 1999. – № 3. – С. 120 – 129. 9. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність // Умови громадянства. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – С. 49 – 70. 10. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств : доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. – 3-те укр. допов. вид. – Київ: Пульсари, 2009. – 246 с. 11. Глобалізація, Європейський Союз та Україна. Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. – № 19. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n19texts/N19-glob.htm 12. Грабовський С. Постмодерний дискурс і кризове буття людини // Топос поразки. Незалежний культурологічний часопис «І». – 2002. – №.26. – С. 8–30. 13. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст. – 2-е вид. – К.: Генеза, 2000. – 360 с. 14. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. – К.: Портал, 2022. – 408 с. 15. Громадянське суспільство / І. Незалежний культурологічний часопис. – 2001. – № 21. – 281 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n21texts/N21-prava.htm 16. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К.: Т-во. «Знання» України, 1991. – 240 с. 17. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Тамара Гундорова. – Л.: Літопис, 1997. – 297 с. 18. Донскіс Л. Сучасність у кризі : діалог про культуру причетності. – К.: Дух і літера, 2022. – 318 с. 19. Донцов Д. Націоналізм. – Лондон: Українська видавнича спілка, 1966. – 363 с. 20. Дорошко М., Головченко В. Гібридна війна Росії проти України. Історико-політичне дослідження. – К.:

Ніка-Центр, 2016. – 184 с.

21. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/drag/drag19.htm>
22. Екологічні виміри глобалізації / Кисельов М. М., Гардашук Т. В., Зарубицький К. Є. та ін. – К.: ПАРАПАН, 2006. – 260 с.
23. Етнонаціональна структура українського суспільства : довід. / авт.: В. Б. Євтух, В. П. Трощинський, К. Ю. Галушко, К. О. Чернова, наук. ред. К. М. Тищенко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ: Наукова думка, 2004. – 342 с.
24. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – Київ: Основи, 1993. – 123 с.
25. Кириченко М.О. Формування ідеології інформаційного суспільства в умовах глобальної інформатизації : тенденції, парадигми, перспективи розвитку. – Харків : Технологічний центр, 2017. – 318 с.
26. Кислюк К. Українська культура І чверті ХХІ ст: повороти модернізаційних перетворень. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 196 с.
27. Кісь Р.Я. Глобальне, національне, локальне : (соціальна антропологія культурного простору). – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2021. – 358 с.
28. *Костомаров М.* Дві руські народности. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/kostomar/kos38.htm>
29. Костомаров М. І. "Закон Божий" (Книга буття українського народу). – К.: Либідь, 1991. – 40 с.
30. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. – Київ: ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
31. Крисаченко В. С. Динаміка населення: популяційні, етнічні та глобальні виміри: Монографія. – К.: НІСД, 2005. – 368 с.
32. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. – К.: Знання України, 2001. – 598 с.
33. Крисаченко, В. С. Етнічна структура українського суспільства / В. С. Крисаченко // Стратегічна панорама. – 2005. – № 1. – С. 148-156.
34. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. – К.: Знання України, 2013. – 579 с.
35. Кульчицький О. Риси характерології українського народу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/encycl/eui063.htm>
36. Лавриненко Ю. Розстріляне Відродження. Антологія 1917–1933. Поезія – проза – драма – есей. – 4-те вид. – К.: Смолоскип, 2015. – 976 с.
37. Липа Ю. Призначення України. – Львів: Просвіта, 1992. – 270 с.
38. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. – Київ; Філадельфія, 1995. – 470 с.

39. Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом / Історія філософії України. Хрестоматія. – К. : Либідь, 1993. – С. 509–511.
40. Марко Серж. Хроніка гібридної війни. – К. : Surkov Publisher, 2016. – 252 с.
41. Мельник В.П. Цивілізаційні запити та феномен науки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 479 с.
42. Мірчук І. Світогляд українського народу. Спроба характеристики // Генеза. – 1994. – №2. – С.87–96.
43. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз *української* міфології. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 87 с.
44. Отрешко Н.Б. Транскультурність у сучасному світі : монографія. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2021. – 254 с.
45. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – 2-ге вид. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
46. Пахльовська О. Українська культура у вимірі “пост”: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм // Сучасність. – 2003. – №10. – С.70–85.
47. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації : монографія / Н. Пелагеша. – К. : НІСД, 2008. – 287 с.
48. Перова О.Є. Проблеми біофілософії в сучасній філософії науки // Вісник. Філософія. Політологія. – К., 2002. №38-41. – С.192-198.
49. Петров В. Діячі української культури – жертви більшовицького терору (1920 – 1940). – К.: Воскресіння, 1992. – 79 с.
50. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2022. – 432 с.
51. Попович М. Що таке “українська національна ідея”? // Культура і життя. – 2006. – 27 листопада.
52. Проблеми теорії ментальності : [кол. моногр.] / відп. ред. М. Попович. – К.: Наукова думка, 2006. – 405 с.
53. Репрезентації поліфонічності національного буття в державних національних соціогуманітарних стратегіях : стан та перспективи : аналітична записка / О.С. Онищенко та ін. – К. : Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, 2021. – 42 с.
54. Рогожа М. Моральні засади сучасності // Людина в лабіринті перспектив. – К.: ПАРАПАН, 2004. – С.119 – 139.
55. Розумний М. Національна ідея: етапи розвитку // Наука і суспільство. – 1996. – №1, 2. – С.68 – 79.
56. Рубанець О.М. Біологічні основи буття у світлі сучасних наукових досліджень // Людина в лабіринті перспектив / А.В.Толстоухов, О.Є.Перова, О.М.Рубанець та ін. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. – С. 45–70.
57. Ситник Г. Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства, держави / Г. Ситник // Вісник НАДУ. – 2004. – № 2. – С. 369–374.
58. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. – Львів: Українські технології, 2005. – 384 с.
59. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. – 224 с.
60. Солодка свобода слова. Незалежний культурологічний часопис «І». – 2004. – № 32. – [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n32texts/N32-svoboda.htm>

61. Старовойт І. Західноєвропейська та українська ментальність. Компаративний аналіз. – Львів-Тернопіль: Діалог, 1995. – 184 с.
62. Старосольський В. Теорія нації. – Нью-Йорк: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 1998. – 157 с.
63. Стратегічні аспекти національно-культурної політики України / С. І. Здіорук та ін. – К.: НІСД, 1995. – 76 с.
64. Сурмін Ю. Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект / 36. наук. пр. НАДУ. – К.: Вид-во НАДУ. – 2003. – Вип. 1. – С. 87–98.
65. Україна як суб'єкт геополітичної гри. Незалежний культурологічний часопис «І».– 2005. – № 39. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n39texts/N39-geopolit.htm>
66. Українська політична нація : генеза, стан, перспективи / за ред. В. С. Крисаченка. – К.: НІСД, 2004. – 648 с.
67. Український соціум / Власюк О.С., Крисаченко В.С., Степико М.Т. та ін. / За ред. В.С. Крисаченка. – К.: Знання України, 2005. – 792 с.
68. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.В.Попова. – К.: Товариство «Знання», 1998. – 262 с.
69. Формування цілісного соціокультурного простору України як складова консолідаційних національних стратегій / Відповідальний редактор О. Онищенко. – Київ : Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, 2022. – 221 с.
70. Хлистун О.С. Метаморфози перевтілення соціокультурної ідентичності людини : культурологічний аспект : монографія. – К.: КНУКіМ, 2019. – 269 с.
71. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К.: Вид-во «Оріє», 1992. – 230 с.
72. Шлемкевич М. *Загублена українська людина*. – К.: Фенікс, 1992. – 157 с.
73. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. – К.: Знання, 2006. – 341 с.

Допоміжна

1. *Андрос Є.* Буття української людини у світі: антропокультурний вимір проблеми // Наукові і освітянські методології та практики. – К.: Центр гуманітарної освіти НАН України, 2003.
2. *Апель К.-О.* Обґрунтування етики відповідальності // Ситниченко Л.А. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996.
3. *Бжезинський З.* Велика шахівниця: Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
4. *Бирюкова М.* Глобалізація: інтеграція и дифференціація культур // Философские науки. – 2001. – № 1.
5. *Бистрицький Є.* Передчуття громадянського суспільства // Дзеркало тижня. – № 42 (671). – 11 – 18 листопада 2007.
6. *Білорус О.* Глобалізація і національна стратегія. – К.: ВО “Батьківщина”, 2001.

7. Білорус О., Лук'яненко Д. Глобальні трансформації і стратегії розвитку // НАН України. Інститут світ. економіки і міжнарод. відносин. – К.: Віпол, 1998.
8. Гальчинський А. Геополітичні аспекти євроінтеграційного курсу України // Політика і культура. – № 42. – 2002.
9. Демократія: Антологія / Упорядник Олег Проценко. – К.: Смолоскип, 2005.
10. Дорогунцов С., Ральчук О. Сталий розвиток – цивілізаційний діалог природи і культури // Вісник НАНУ. – 2001. – №10.
11. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. А.Єрмоленка. – К.: Лібра, 2001.
12. Катаєв С. Трансформація сучасного українського суспільства: постмодерністський контекст // Український соціально-гуманітарний журнал. – 1999. – № 3.
13. Кізіма В. Метастратегія соціально-політичного життя України: від ідеології тоталітаризму до ідеї тотальності // Політологічні читання. – 1994. – № 2.
14. Лібералізм: Антологія. / Упорядники Олег Проценко, Василь Лісовий.- К.: Смолоскип, 2002.
15. Лук'янець В., Соболь О. Філософський постмодерн. – К.: Абрис, 1998.
16. Мельник В. Розвиток науки і цінності людського буття // Духовність. Культура. Нація. Збірник наукових статей. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – Вип. 1. – 2005.
17. Мнацаканян М.О. Нации и национализм. Социология и психология национальной жизни. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004.
18. Мовчан В. Моральні цінності діяльності самопізнання // Проблеми гуманітарних наук (наукові записки ДДПУ). – Випуск п'ятнадцятий. – Дрогобич: Вимір, 2005.
19. Нагорна Л.П. Національна ідентичність в Україні. – К.: ІПіЕНД, 2002.
20. Новіков Б. Гуманізм, духовність в сучасному інформаційному суспільстві // Вісник НТУУ „КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка. – Вип. 1. – 2001.
21. Орел А. Геополітичний вибір України – чи є вихід із глухого кута? // Щоденна всеукраїнська газета «День». – №197. – 27 жовтня 2005.
22. Павловський М. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ (економіка, політологія, соціологія). – К.: Техніка, 2001.
23. Панчук М. Футурологічний підхід до національної ідеї // Українська думка. – 1999. – 20 травня.
24. Пірен М. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. – К.: Вид-во УАДУ, 1999.
25. Ребет Л. Формування української нації. – Мюнхен: Сучас. Україна, 1951.
26. Сенченко М. Україна: шляхом незалежності чи неоколонізації? – К.: МАУП, 2003.
27. Соціальна перспектива (філософсько-методологічний аналіз сучасних зарубіжних концепцій). – К.: Наукова думка, 1992.
28. Степико М. Сучасний етап становлення української політичної нації: Характерні особливості // Стратегічна

панорама. – 2004. – № 1.
29. *Титаренко Т.* Національна політична ідентичність в Європі та Україні // Нова політика. – 2001. – № 4.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://litopys.org.ua>
2. www.info-library.com.ua
3. www.ji-magazine.lviv.ua
4. www.nbu.gov.ua
5. <http://readbookz.com>
6. www.culturalstudies.in.ua
7. <http://philosophy.kiev.ua>
8. www.univ.kiev.ua/ua/lib/
9. <http://www.filosof.com.ua/publik.htm>
10. <http://www.niss.gov.ua/resourses.html>
11. <http://www.osvita.org.ua/>
12. <http://chtyvo.org.ua/category-5/books/>
13. <http://www.philosophy.ua/>
14. <http://www.psylib.kiev.ua/>
15. <http://www.socd.univ.kiev.ua/LIB/>
16. <http://dialogs.org.ua/ua/>
17. <http://www.countries.ru/library.htm>
18. http://www.vuzlib.net/kult_1/_index.htm
19. <http://www.studentbooks.com.ua/>
20. http://kultura.ho.ua/bib_sofia_kf.htm
21. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/INDEX_CULTUR.php
22. <http://naub.org.ua>
23. <http://www.personal.in.ua/>
24. <http://ualibrarium.co.cc/>
25. http://www.viche.info/journal/NAUKOVA_BIBLIOTEKA/

Обсяг курсу

	3 семестр: 16 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 58 год. – самостійна робота.
Ключові слова	Сучасна українська культура, соціокультурний простір, національна культура, етнічна культура
Формат курсу	Змішаний: дистанційний (онлайн), очний
	Проведення лекцій, практичних занять, виконання самостійних робіт та консультацій для кращого розуміння та засвоєння тем
Теми	Схема курсу додана в кінці силабусу у вигляді таблиці.
Підсумковий контроль, форма	У кінці третього семестру – залік.
Пререквізити	Для вивчення курсу «Сучасна соціокультурна ситуація в Україні» студенти потребують базових знань з дисциплін: «Історія української культури», «Філософія», «Релігієзнавство», «Психологія», «Соціологія», «Політологія», які є основою для всебічного аналізу феномену сучасної української культури.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекційний виклад матеріалу; виступи на семінарських заняттях; участь у дискусіях, обговореннях; презентації; творчі та науково-пошукові роботи; праця з першоджерелами, ведення словника культурологічних понять.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер, планшет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 50-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <p>Академічний виступ на семінарському занятті оцінюється викладачем на основі таких критеріїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Всебічний культурологічний аналіз винесеного питання. • Вміння проаналізувати інформацію в контексті певного періоду розвитку української культури . • Чітке і логічне викладення матеріалу, яке демонструє знання основної та додаткової літератури. • Наявність власної світоглядної позиції в розумінні обговорюваної проблеми та вміння її обґрунтувати. <p>Виступ на семінарському занятті оцінюється за 5-бальною шкалою.</p> <p>Виступ на семінарському занятті може супроводжуватися візуальною презентацією, яка значно покращує сприйняття студентами інформації. Презентація оцінюється за 5-бальною шкалою.</p> <p>Доповнення, уточнення, ремарки до виступу. Критерієм оцінки цієї форми роботи є вміння критично оцінювати виступ основного доповідача/доповідачки та коректно й аргументовано висловлювати власні погляди. Цей вид роботи оцінюється від 1 до 3- х балів</p>

	<p>Запитання до виступу, участь у обговоренні. Студенти можуть ставити запитання до доповідача/доповідачки, які демонструють знання винесеної на обговорення проблеми, які допомагають виявити суперечності у виступі або ж відкрити нові аспекти теми, яка винесена на обговорення. Цей вид роботи оцінюється від 0,5 до 2-х балів.</p> <p>Творча робота, есе, науково-пошукова робота.</p> <p>Студент/ка може подати творчу роботу, есе, науково-пошукову роботу із запропонованої теми. Вимоги до такого виду роботи: формат А4, обсяг – 5 – 7 сторінок, відсутність плагіату.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Письмова робота повинна повністю розкривати задекларовану тему. • Сформульовані автором положення повинні належним чином аргументуватись та завершуватись висновками. • В науково-пошуковій роботі повинен бути присутній список використаних джерел та літератури, посилання на літературні джерела. <p>Письмові роботи оцінюються за 5-ти бальною шкалою.</p> <p>Письмові роботи, які є передруком текстів з Інтернету або підручників та наукових видань, не зараховуються.</p> <p>Модульний контроль.</p> <p>Впродовж семестру передбачене написання <i>двох</i> модульних контролів – на 4-му та 8-му семінарському заняттях (тести, напіввідкриті питання, дефініції, таблички, відкрите питання). Максимальна кількість балів, які студент має можливість набрати на кожному модульному зрізі, – 10 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів, які студент має можливість набирати впродовж семестру – 50, мінімальна – 26 балів.</p> <p>Підсумкова форма контролю – залік, на якому студент-магістрант має змогу набрати максимум 50 б.</p> <p>Критерії оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння теоретичного матеріалу. • Вміння відтворити інформацію, критично її проаналізувати. • Відповіді на додаткові запитання в межах курсу. <p>Максимальна кількість балів поточної успішності – 50, мінімальна – 26.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100, мінімальна – 51.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p>Запитання до заліку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні аспекти впливу на формування нового соціокультурного простору в Україні: модерністичний рух кін. ХІХ. – поч. ХХ ст. та зміна світоглядної домінанти традиційно-народницької парадигми. 2. Історичні аспекти впливу на формування нового соціокультурного простору в Україні: «Розстріляне

Відродження» 20-х–30-х рр. ХХ ст.

3. Історичні аспекти впливу на формування нового соціокультурного простору в Україні: феномен дисидентів - «шістдесятників».
4. Історичні аспекти впливу на формування нового соціокультурного простору в Україні: внесок діячів діаспори у формування нової соціокультурної матриці України.
5. «Помаранчева революція» та формування нового соціокультурного простору в Україні.
6. Західна традиція та основні концепти постмодернізму: екстраполяція на український соціокультурний простір.
7. Характерні риси постмодернізму як соціокультурного феномену.
8. Соціокультурні практики постмодернізму в сучасній українській культурі (живопис, театральне мистецтво, скульптура тощо).
9. Ментальність: аналіз поняття, зміст та характеристики.
10. Етнонаціональні особливості українців та їх прояви в умовах творення нової соціокультурної реальності.
11. Риси характерології українців. Особливості національного характеру.
12. Соціокультурні архетипи у контексті світобачення українського народу.
13. Етнопсихологічні детермінанти характеристик української релігійності.
14. Поняття «ідентичність»: зміст, характерні риси.
15. Сучасний український соціум в ситуації «кризи ідентичностей».
16. Типологічна диференціація колективних форм соціокультурної ідентичності (регіональна, етнічна ідентичності).
17. Типологічна диференціація колективних форм соціокультурної ідентичності (національна, наднаціональна ідентичності).
18. Маргіналізація та манкуртизм як чинники сучасної української соціокультурної реальності.
19. Основний зміст поняття «українська національна ідея»: дефінітивні визначення, атрибутивні характеристики.
20. Українська національна ідея як теоретичний вияв самоусвідомлення народу права на самобутність: лінгвістичний, філософський, культурологічний, історіософський підходи.
21. Політичний підхід до трактування змісту «УНІ».
22. Зміст «УНІ» на сучасному етапі формування нової соціокультурної реальності.
23. Феномен українського націоналізму та його прояви у сучасних процесах формування нового соціокультурного простору.
24. Вартості, цінності як основа буттєвого самовизначення особи. Класифікація цінностей.
25. Основні групи цінностей в контексті формування ціннісних орієнтацій сучасного українського суспільства.
26. Аксіологічні пріоритети перехідного періоду сучасного українського суспільства.
27. Громадянське суспільство: зміст, характеристика поняття.

	<p>28. Особливості демократичних перетворень в сучасному українському соціокультурному просторі.</p> <p>29. Проблемні сфери втілення засад громадянського суспільства в Україні.</p> <p>30. Світоглядне підґрунтя глобальних проблем сучасності. Подолання «суб'єкт – об'єктної» дихтомії предметно-перетворювальної діяльності.</p> <p>31. Екологічні проблеми як глобальні проблеми сучасної цивілізації. Від «парадигми людської винятковості» до нової «інвайронментальної парадигми».</p> <p>32. Втілення принципів «етики відповідальності» як важлива умова подолання глобальних проблем сучасності.</p> <p>33. Демографічні проблеми та їх прояви в Україні.</p> <p>34. Боротьба за мир як глобальна проблема сучасності.</p> <p>35. Проблеми інтеграції України у європейський соціокультурний простір.</p> <p>36. Концептуальні засади визначення геополітичних пріоритетів України.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості дисципліни буде надано по завершенні курсу.

Схема тем до курсу

Дата / год./	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Завдання для самостійного опрацювання

2 год.	Основні чинники та тенденції формування українського соціокультурного простору сьогодення	Лекційне заняття	<p>1. Андрущенко В., Губерский Л., Михальченко М. Культура. Ідеологія Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. – К.: Знання України, 2002.</p> <p>2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. – 2-е вид. – К.: Генеза, 2000.</p> <p>3. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К.: Знання України, 1991.</p>	<p>1). Здійснити культурологічний аналіз конкретної історичної події / діяльності окремої особистості чи угруповання в сучасній українській культурі та їх ідейної екстраполяції на сучасний соціокультурний простір України.</p>	<p>1). Опрацювання уривків літературних джерел зі запропонованої тематики: * <i>Шевчук Валерій</i>. «Загублена українська культура за тисячу років»;</p>
2 год.	Соціокультурний простір України: основні тенденції формування	Семінарське заняття	<p>4. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. – Львів: Центр гуманітарн. досліджень Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1997.</p> <p>5. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. – К.: Факт, 2003.</p>	<p>2). Проаналізувати чинники та тенденції сучасного соціокультурного простору України.</p>	<p>* <i>Костенко Ліна</i>. «Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала».</p>

2 год.	Український соціокультурний простір і постмодерна сучасність	Лекційне заняття	<p>1. Грабовський С. Постмодерний дискурс і кризове буття людини // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2002. – №.26.</p> <p>2. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. – Київ: ПАРАПАН, 2003.</p> <p>3. Пахльовська О. Українська культура у вимірі “пост”: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм // Сучасність. – 2003. – №10.</p> <p>4. Власюк О. С., Крисаченко В. С., Степико М. Т. та ін. Український соціум / За ред. В. С. Крисаченка. – К.: Знання України, 2005.</p> <p>5. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації. – К.: НІСД, 2008.</p> <p>6. Лук’янець В., Соболев О. Філософський постмодерн. – К.: Абрис, 1998.</p>	<p>1). Підготуватися до дискусії на тему: «Постмодернізм – постмодерн: термінологічна диференціація понять».</p> <p>2). Запропонувати п’ять «симулякрів» (за Ж.Бодріаром), які є тенденційним виявом сучасного стану соціокультурного українського простору.</p>	<p>1). Опрацювання літературних джерел зі запропонованої тематики: * Пахльовська Оксана. «Українська культура у вимірі «пост»: посткомунізм, постмодернізм, пострадянізм» * Андрухович Юрій. «Повернення літератури?»</p>
2 год.	Постмодернізм і/чи «посттоталітаризм», «постколоніалізм»: український варіант	Семінарське заняття			
2 год.	Етнонаціональні особливості української ментальності в контексті нових соціокультурних умов	Лекційне заняття	<p>1. Етнонаціональна структура українського суспільства: Довідник / Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наук. думка, 2004.</p> <p>2. Крисаченко В. С. Етнічна структура українського суспільства // Стратегічна панорама. – 2004. – № 4.</p> <p>3. Старовойт І. Західноєвропейська та</p>	<p>1). Провести порівняльний термінологічний аналіз понять «національний характер» та «психічний склад нації» .</p> <p>2). Проаналізувати, як змінилися риси української</p>	<p>1). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики: * Антонович Володимир. «Три національні типи народні»; * Костомаров Микола. «Дві руські</p>

2 год.	Специфіка характерології та світосприйняття українців в умовах нового соціокультурного простору	Семінарське заняття	українська ментальність. Компаративний аналіз. – Львів-Тернопіль, 1995. 4. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.В.Попова. – К.: Товариство «Знання», 1998.	характерології: генеза від витоків до сучасності.	народності»; * Крип'якевич Іван. «Український світогляд»; * Кульчицький Олександр. «Національні риси українського народу».
2 год.	Світоглядні засади формування української культурної ідентичності в контексті нового соціокультурного простору	Лекційне заняття	1. Вілсон Е. Національна ідентичність в Україні // Політична думка. – 1999. – № 3. 2. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. – Львів: Українські технології, 2005. 3. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. 4. Попович М. Що таке “українська національна ідея”? // Культура і життя. – 2006. – 27 листопада.	1). Підготуватися до дискусії на тему: «Маргіналізація та «манкуртизм» як вияви кризи української національної ідентичності». 2). Обговорення у групах: «Національна ідентичність в умовах війни в Україні» (генеза національно-культурної ідентичності)	1). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики (провести аналітичні інтерпретації щодо сучасного стану соціокультурної ситуації в Україні): * Андерсон Бенедикт. «Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму»; * Габермас Юрген. «Громадянство і національна ідентичність»;
2 год.	Проблема соціально-культурної маргіналізації та формування національної ідентичності в сучасному українському суспільстві	Семінарське заняття	5. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність // Умови громадянства. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. 6. Нагорна Л.П. Національна ідентичність в Україні. – К.: ІПіЕНД, 2002.		

					* Сміт Ентоні. «Національна ідентичність».
2 год.	Національна ідея як вияв буттєвого самоусвідомлення українців у сучасних соціокультурних умовах	Лекційне заняття	1. Попович М. Що таке “українська національна ідея”? // Культура і життя. – 2006. – 27 листопада. 2. Розумний М. Національна ідея: етапи розвитку // Наука і суспільство. – 1996. – №1, 2. 3. Панчук М. Футурологічний підхід до національної ідеї // Українська думка. – 1999. – 20 травня. 4. Степико М. Сучасний етап становлення української політичної нації: Характерні особливості // Стратегічна панорама. – 2004. – № 1. 5. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.В.Попова. – К.: Товариство «Знання», 1998.	1). Провести аналіз взаємозв'язку внутрішніх та зовнішніх чинників формування української національної ідеї як теоретичного вияву самоусвідомлення народу права на самобутність в умовах війни в Україні (обговорення у групах).	1). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики (провести аналітичні інтерпретації щодо сучасного стану соціокультурної ситуації в Україні): * Бачинський Юліан. «Україна irredenta»; * Донцов Дмитро. «Націоналізм»; * Липинський В'ячеслав. «Листи до братів-хліборобів». * Юрій Липа. «Призначення України». .
2 год.	Соціально-культурологічний та іманентно-ментальний зміст української національної ідеї в сучасному суспільстві	Семінарське заняття			
2 год.	Аксіологічні виміри формування нового соціокультурного простору України	Лекційне заняття	1. Мельник В. Розвиток науки і цінності людського буття // Духовність. Культура. Нація. Збірник наукових статей. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – Вип. 1. – 2005. 2. Мовчан В. Моральні цінності діяльності самопізнання // Проблеми гуманітарних наук (наукові записки ДДПУ). – Випуск п'ятнадцятий. –	1). Підготуватися до участі у дискусії на тему: «Ціннісні орієнтири та ідеали сучасної української людини в умовах війни в Україні». 2). Провести культурологічний	1). Реферування наукових статей зі запропонованої тематики: * Ситник Г. «Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості,
2 год.	Світоглядно-ціннісні орієнтації української				

	людини та їх екстраполяція на національне буття	Семінарське заняття	<p>Дрогобич: Вимір, 2005.</p> <p>3. Ситник Г. Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави // Вісник НАДУ. – 2004. – Вип. 2.</p> <p>4. Сурмін Ю. Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект. – Х.: ХНАДУ, 2003.</p> <p>5. Перова О. Біофілософія як форма аксіолого-пізнавальної орієнтації постнекласичної науки // Людина в лабіринті перспектив. – К.: ПАРАПАН, 2004.</p>	аналіз внутрішньосистемних чинників розвитку аксіосфери сучасного українського соціуму.	суспільства і держави»; * Сурмін Ю.»Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект».
2 год.	Україна у світлі глобальних проблем сучасності	Лекційне заняття	<p>1. Гаврилишин Б. Дорогокази в майбутнє: До ефективних суспільств: Доповідь Римському клубові: Пер. з англ. – К.: Основи, 1993.</p> <p>2. Глобалізація, Європейський Союз та Україна. Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. – № 19.</p> <p>3. Кисельов М. М., Гардашук Т. В., Зарубицький К. Є. та ін. Екологічні виміри глобалізації. – К.: ПАРАПАН, 2006.</p> <p>4. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія. Культура. Політика:</p>	<p>1). Здійснити порівняльний аналіз щодо проблем збереження довкілля в Україні та у інших країнах (на вибір), виходячи із ідеологічної спрямованості, державних ініціатив, громадянської позиції населення тощо.</p> <p>2). Письмова творча робота на тему:</p>	<p>1). Реферування уривків монографій зі запропонованої тематики:</p> <p>* Сидоренко Л. «Сучасна екологія: наукові етичні та філософські ракурси».</p> <p>* Крисаченко В. «Динаміка населення».</p>
2 год.	Філософсько-культурологічне підґрунтя глобальних проблем сучасності в Україні: соціокультурний контекст	Семінарське заняття			

			<p>Концептуальні засади сучасного розвитку. – К.: Знання України, 2001.</p> <p>5. Рубанець О. Біологічні основи буття у світлі сучасних наукових досліджень // Людина в лабіринті перспектив. – К.: ПАРАПАН, 2004.</p>	<p>«Виміри «ери неоварварства»: можливі шляхи подолання глобальних проблем сучасності».</p>	
2 год.	Перспективи розвитку сучасного соціокультурного простору України	Лекційне заняття	<p>1. Бжезинський З. Велика шахівниця: Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.</p> <p>2. Україна як суб'єкт геополітичної гри. Незалежний культурологічний часопис «І».– 2005. – № 39.</p> <p>3. Білорус О., Лук'яненко Д. Глобальні трансформації і стратегії розвитку // НАН України. Інститут світ. економіки і міжнарод. відносин. – К.: Віпол, 1998.</p> <p>4. Гальчинський А. Геополітичні аспекти євроінтеграційного курсу України // Політика і культура. – № 42. – 2002.</p> <p>5. Павловський М. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ (економіка, політологія, соціологія). – К.: Техніка, 2001.</p>	<p>1). Підготуватися до участі у дискусії на тему: «Українське суспільство у пошуку нових соціокультурних парадигм розвитку в ситуації війни в Україні».</p>	<p>2). Опрацювання уривків літературних джерел:</p> <p>* Україна як суб'єкт геополітичної гри. Незалежний культурологічний часопис «І». – № 39. – 2005.</p> <p>* Бірюкова О. «Геополітичний вимір етнонаціональних процесів в Україні»</p>
2 год.	Геополітичні та культурно-національні сценарії розвитку сучасного українського суспільства	Семінарське заняття			

2 год.	Сучасна соціокультурна ситуація в Україні в умовах війни	Лекційне заняття	<p>1. Грицак Ярослав. Подолати минуле. Глобальна історія України. – К.: Портал, 2022. – 432 с.</p> <p>2. Марко С. Хроніка гібридної війни. – К.: Surkov Publisher, 2016. – 252 с.</p>	1). Обговорення у групах: «Війна в Україні і соціокультурні виклики сьогодення».	1). Опрацювання уривків літературних джерел:
2 год.	Виклики для українського суспільства у стані війни: соціокультурний контекст	Семинарське заняття	<p>3. Дорошко М., Головченко В. Гібридна війна Росії проти України. Історико-політичне дослідження. – К.: Ніка-Центр, 2016. – 184 с.</p> <p>4. Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії Росії в Україні 2014-2022. – К.: Професіонал, 2022. – 280 с.</p>	2). Провести аналіз взаємозв'язку внутрішніх та зовнішніх чинників формування соціокультурної ситуації в умовах війни в Україні.	<p>* Пухонська Оксана «Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі»</p> <p>* Дорошко Микола, Головченко Володимир «Гібридна війна Росії проти України. Історико-політичне дослідження».</p>